

BIZKAIKO GIZARTEAN ESKU HARTZEKO ETIKA BATZORDEA

*TXERTAKETAREN ONDOREN EGOITZETAN BIZI DIREN
PERTSONEN BIZITZA NORMALIZATZEA*

HAUSNARKETA AGIRIA

Data: 2021eko otsaila

1. COVID-AREN PANDEMIAK EGOITZETAN IZAN DUEN INPAKTUAREN BALORAZIOA

Covid-19aren pandemia hasi zenetik, egoitza zentroak kalte gehien sufritu dutenetakoak izan dira, izan ere, egoitzetan kutsatze eta hilkortasun tasa handiak egon dira. Hori horrela izan da hainbat faktoreengatik:

- Alde batetik egoitzetako bizi estiloa bera, izan ere, erabiltzaileak espazio komunetan denbora asko egoten dira elkarrekin, eta bestetik erabiltzaileen ezaugarriak, asko nora ezean ibiltzen direlako eta ondorioz, zailtasunak izan dituztelako urruntze sozialeko neurriak ezartzeko.
- Osasunari dagokionez ahulezia eta zaurgarritasun handiagoa dute, eta beraz, gaixotasunaren pronostikoa eta larritasuna okerragoa izan da.
- Langileen eta erabiltzaileen artean elkarreragin estua dago, erabiltzaileei arreta emateko eta zaintzeko batzuetan ezinbestekoa baita kontaktu fisikoa eta hurbiltasuna egotea.

Hasieran oso garrantzitsua izan zen beste faktore bat ere badago: hain zuzen ere, uste izatea egoitzetan beraien kabuz osasun zerbitzu espezifikoa eta pandemiari egokitua eman zezaketela, prebentzio neurriak eta kutsatzeak beraien kabuz jorra zitzaketela eta COVIDa zuten pertsonen osasun arreta eman ziezaiketela. Errealitatean ikus daiteke egoitzak erabiltzaileen bizitzan laguntzeko babesa eta/edo laguntza ematen duten zentroak direla, eta ez direla osasun zentroak, nahiz eta batzuetan kontrakoa uste izan.

Lehenengo unea igaro ondoren, lankidetzak eta koordinazio soziosanitario estua ezarri eta gero eta egoitzetan birusa hedatzea saihesteko lan handia egin ondoren, kutsatzeak kontrolatzen joan dira, neurri prebentiboak eta babes neurriak garrantzia handia emanez. Irizpide epidemiologikoak betetzen dituzten neurri horiek oso eraginkorrak izan dira kutsatzeak kontrolatzeko, baina, orokorrean, egoitzetako bizitza aldatu dute. Erabiltzaileek ez dute izan modu askean elkarrekin egoteko aukerarik eta egoitzetan eta egoitzetatik kanpo mugitu ahal izateko askatasuna galdu dute, beraien egunerokotasuna aldatu egin da eta jarduerak gutxitu dira, eta ahaideek egindako bisitak oso laburrak izan dira, askotan oztopo askorekin, eta hori guztia, albo batera utzi gabe langileekin elkarreragiteko izan dituzten zailtasunak, horiek erabiltzen dituzten babes ekipamenduak direla-eta. Egoera are gogorragoa izan da isolamenduak egin direnean, izan ere, erabiltzaileak denbora luzez gela txikietan egon behar izan dira, estimulazio eta mugikortasun aukera gutxiarekin. Bakardadea, askatasun falta, elkarrekin eta familiekin egoteko zailtasunak, gertatzen dena ulertzeko arazoak, ohitura aldaketak....horren guztiaren ondorioz, inpaktu psikoemotional larriak sortu dira erabiltzaileengan eta zaila da horiek arintzea, bereziki, denbora luzean iraun dutelako.

Bestalde, familiek ere asko sufritu dute maite duten pertsonengandik urrun egon behar izan direlako, “ez jakitearen” zalantzarritasun egoera etengabea eta hurbildu ezinik; familia horiei eskerrak eman nahi dizkiegu lantalde profesionalengan izan duten konfiantzagatik. Langileek ere presio mediatiko askoko jazoerak bizi izan dituzte eta zaintzen dituzten pertsonen bizitzarekiko erantzukizun handia izan dute, eta, ondorioz, emozionalki ukituta daude, izan ere, beraiek izan dira alderdi askotan egoitzetan bizi diren pertsonen eskubideetan eta askatasunetan ondorioak izan dituzten neurri horiek ezarri behar izan dituztenak, eta sufrimendu orokorra egiaztatu eta partekatu dute.

2. TXERTATU ONDORENGO EGUNGO EGOERA

Gaur egun, COVID-19aren txertaketa kanpaina bukatzen ari da. Otsailean egoitza zentroetako eta zentro soziosanitarioetako kanpaina espezifikoa bukatzea espero da, bai erabiltzaileei zuzendutakoa, bai langileei zuzendutakoa. Erabili den txertoari buruz (Pfizer) argitaratutako azterketek diote % 94,6ko

eraginkortasuna duela, eta espero dugu norbaitek gaixotasuna garatuz gero sintomak arinak izatea, hau da, osasunean kalte larrik sortzen ez dutenak. Modu horretan, osasun sistemako presioa arintzea espero da baita ere.

Datuak falta dira txertoaren immunitatearen irismenari eta immunitateak iraungo duen denborari buruz, eta, gainera, ez dakigu txertoak benetan heriotzarengandik babesten duen edo ez. Dakiguna da txertoa jaso duten pertsonak kutsa daitezkeela nahiz eta gaixotasuna ez garatu, eta beste pertsona batzuk kutsa ditzaketela, baina kutsatze maila txikia izatea eta gaixotasunaren larritasuna nabarmenki gutxitzea espero da. Hori guztia jakiteko, herritar gehienak txertatu ondorengo datuak jasotzen dituzten azterketa berriak argitaratu beharko dira, baina dirudienez, jada ebaluazio aldekoak egiten ari dira, eta badirudi kasuen intzidentzia eta larritasuna txikiagoak direla.

Goiz da egoitza zentroetako jarrera aldaketa zehazteko, baina babes protokoloak malgutzen joateko prestatzen hasi behar dugu txertoaren eraginkortasunaren ebidentziak jasotzen goazen heinean. Arrisku batzuk nor bere gain hartzeko ikuspegia ere balora daiteke, ebidentzia horrekin egiaztatzen baldin bada COVIDean positibo izan daitezkeen kasu posibleak kasu arinak direla, hau da, osasunarentzat arrisku gutxi dutenak.

Beraz, babes neurriak aldatzeak bi norabide har ditzake, bata egoitzetatik kanpo eta bestea egoitzen barnean.

- Alde batetik, bisita gehiago baimendu daitezke, maiztasun gehiagorekin edo pertsona bat baino gehiagorekin; horrez gain, erabiltzaileen irteerak (banaka edo norbaitekin egiten dituztenak) luzeagoak eta mugikortasun handiagorekin izan daitezke.
- Bestalde, erabiltzaileen arteko harremanak berrezartzea aztertu daiteke, bizikidetzat taldeak handituz eta espazio komunean egotea baimenduz. Isolamendu aldien iraupena ere birbaloratu behar da eta egoitzetatik kanpoko gainerako biztanleei ezarritakoekin parekatu behar dira, eta diagnosi teknikak eta kasu susmagarriak detektatzeko protokoloak birbaloratu behar dira (espezifikotasun maila jaitziz baina ongizatea eta tratu ona gehituz, betiere, bakunak arrazoizko arriskuak hartzeko eman ditzakeen ebidentziak oinarri hartuz).

Egoitza zentroak oso heterogeneoak dira plazei, diseinuari, arreta ereduari eta bizitza ereduari dagokienez. Erabiltzaileak ere askotarikoak dira, menpekotasun maila, gaitasun funtzional eta kognitibo eta adin ezberdinak baitituzte. Adibide gisa hauek aipa ditzakegu: desgaitasun zentroetan pertsonak hezkuntza zentroetara, laneko zentroetara edo tailerretara joaten dira; tutoretzapeko pisuetan autonomia handia duten pertsonak bizi dira, eta badaude funtzionalki muga gehiago dituzten beste leku batzuk ere, non pertsonak gehienbat egoitzan bizi diren, beraien artean eta langileekin elkarreragin askorekin. Hori guztia kontuan hartuta, langileei baimena eman behar zaie dagokion zentroko erabiltzaileei onura gehien eman liezaieketen neurriak arintzeari lehentasuna emateko eta hori guztia modu mailakatuan egiteko, denbora eskainiz protokolo berrietara egokitzeko eta prestakuntza lanak egiteko.

Orain arte egoitzetan gertatutako guztiagatik langileek tentsioa sentitzen dute eta egoera ez errepikatzeko ahal duten guztia egiten ari dira, eta horregatik, batzuetan gehiegizko babesa eman dezakete edo protokoloak aplikatzerako orduan zalantzak izan ditzakete. Erabiltzaileek parte hartzeko eta mugitzeko askatasun gehiago izango duten unea iritsi arte, protokolo epidemiologikoen zehaztutakoa zorrotasunez betetzen jarraitzeko eta gehiegizko jarduketak saihesteko gomendioa eman daiteke. Adibidez, beharrezkoa da “kontaktu estu” gisa definitutakora egokitzea eta prebentzio handiagoa ezartzeko helburuarekin beharrezkoa den baino pertsona gehiago ez isolatzea. Isolamendualdiak ez dira behar baino gehiago luzatu behar, eta ez da eskatu behar adierazitako kopurua gainditzen duen PCR probarik. Gainera, familiako kideak bisitan joatean, kanpoan paseatzea eta kontaktu fisikoa izatea baimenduko da, eta ez dira erabiliko manparak eta zehaztu gabeko bestelako elementuak.

3. ONDORIOA

Menpekotasuna duten eta/edo desgaitasuna duten eta egoitza zentroetan bizi diren adinekoei COVIDarekin lotutako neurri eta protokoloengatik eskubideak (bereziki askatasunerako eta autonomia izateko eskubidea) asko mugatu zaizkie, gainerako biztanleei baino gehiago. Ezin izan dute parte hartu zuzenean eragiten dieten erabakiak hartzen eta ezin izan dute askatasunez erabaki gainerako biztanleen moduan arauak bete nahi zituzten edo ez, izan ere, bereziki begiratuak eta baldintzatuak egon dira, eta askok ez dute ondo ulertu ezta ere gertatzen ari zena. Hori guztia dela-eta, ondorio psikologiko eta emozional handiak sortu dira, eta gainera, isolamendu neurrien ondorioz funtzionalitatea galdu da eta estimulazio sensoriala eta besteekiko harremanak gutxitu egin dira. Osasuna lehenetsi da baina bizi kalitatea eta bizitza onaren eta errealizatuaren zentzua galdu da.

Egoera horren guztiaren larritasuna dela-eta, egoitzen esparruan jarduten duten pertsonak (langileek, erabiltzaileek eta familiek) itxaropen handiak dituzte txertaketan, eta uste dute inflexio unea izango dela aldaketak ezartzeko eta orain arte galdutakoaren zati bat berreskuratzeko. Oraindik ez da bukatuko egoitzetako txertaketa kanpaina, eta beharrezkoa da zentzuz jokatzeko eta denbora pixka bat igarotzen uztea kasuak behera egin dutela eta gaixotasunaren larritasuna txikiagoa dela egiaztatzen duen ebidentzia jasotzeko. Baina ez dugu itxaropen handirik izan behar eta ez dugu erabateko ziurtasuna bilatu behar, izan ere, galdutakoa berreskuratzeko eta pertsonen ongizatean pandemiak sortutako kalteak sendatzeko presak ez du baimentzen egungo egoera behar-beharrezkoa baino gehiago luzatzerik. Bitartean prestatzen joan behar dugu gutxienez egoitzetan bizi diren pertsonen askatasunaren zati bat berreskuratzen hasteko, eta beraien elkarreragina eta bizi kalitatea hobetzeko, aldi berean, osasuna zainduz. Ziurrenik arriskuak egongo dira ibilbide horretan, baina txertoek eman dezaketen babesarekin arrisku horiei aurre egiteko baliabide gehiago izango ditugu.

Itxaroteko une hauetan ez gara lasaitu behar, baina ekidin ditzakegu gehiegizko babesa ematen duten jokaerak, langileei segurtasun gehiago eman diezaieketenak, baina, nahi gabe, aldi berean, egoitza zentroetan bizi diren pertsonak sufritzen duten mina gehitu dezaketenak.

Bilbon, 2021eko otsailaren 20an

COMITÉ DE ETICA DE INTERVENCIÓN SOCIAL DE BIZKAIA

BIZKAIKO GIZARTEAN ESKU HARTZEKO ETIKA BATZORDEA